

Afghanistan: Rusmidler og rusmisbrukere

- Antall og profil på rusmisbrukere i Afghanistan
- Hvilke rusmidler brukes?
- Behandlingsmuligheter
- Får rusmisbrukere støtte fra familiene sine?

Bakgrunn

Opium er en viktig eksportartikkel og utgjør en stor andel av Afghanistans svarte økonomi (UNODC & Islamic Republic of Afghanistan 2019, s. 3, 4). Det er en kjent sak at opiumsproduksjon bidrar til å finansiere opprørsgruppene som opererer i landet, men også at personer med tilknytning til myndighetene profiterer på narkotikaproduksjon- og handel (Gutcher 2011). Afghanistan er først og fremst produsent av råopium,¹ men fremstiller også heroin. Både råopium og de bearbejdede produktene smugles ut av landet.

Det finnes ikke en samordnet strategi for å bekjempe narkotikaproduksjon- og konsum fra myndighetenes side. Myndighetene mangler antagelig tilstrekkelig vilje til å ta tak i dette. I likhet med tidligere år kom Afghanistan svært dårlig ut på indeksen til Transparency International for 2019. Afghanistan er i kategorien svært korrump («highly corrupt») og er blant verdens ti mest korrupte stater. Bestikkelser og nepotisme kan bidra til å forklare hvorfor narkotikaindustrien i så stor grad får operere fritt (TI 2020, s. 3). I tillegg mangler myndighetene kompetanse og gode verktøy for å bekjempe problemet. FN bistår med utarbejdelsen av en handlingsplan, men det er uklart når denne ferdigstilles (FN-kilde, møte 2019).

Tema for denne responsen er ikke narkotikaproduksjon og -politikk, heller ikke strafferettslige forhold. Fokuset her er på bruk av stoffene opium, cannabis² og

---

¹ Råopium utvinnes fra opiumsvalmuen og inneholder blant annet morfin som har blitt brukt i medisinsk behandling av smerter. Opium brukes primært som illegalt rusmiddel, som regel ved at det røykes. Store mengder opium blir bearbejdet til heroin. Avhengighet utvikles raskt (SNL 2020).

² Cannabis er en felles betegnelse for de narkotiske stoffer som utvinnes av planten cannabis sativa. Produktene som utvinnes fra planten er primært marihuana, hasj og hasjølje (SNL 2019).

amfetamin, og konsekvensene av misbruk på individ- og familienivå. Responsen bygger på informasjon innhentet under en informasjonsinnhentingsreise til Kabul i oktober 2019, samt supplerende skriftlige kilder.

Omfang av rusmisbruk

Det finnes få undersøkelser og kvantitativt materiale som beskriver antall og profil på rusmisbrukere i Afghanistan (FN-kilde, møte 2019). I 2015 ble undersøkelsen Afghanistan National Drug Use Survey (ANDUS) publisert. Studien var gjennomført av United States Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs i samarbeid med afghanske myndigheter. Mer enn 30 000 respondenter fikk hår, spytt eller urin laboratorietestet (SGI Global 2015, s. 7). Etter 2015 er det ikke gjennomført studier av samme omfang og kvalitet. Tallmaterialet som presenteres i denne responsen er derfor ikke av nyere dato.

Estimatene over antallet misbrukere på landsbasis spriker på mellom 2,9 og 3,6 millioner misbrukere (SGI Global 2015, s. 2). Uavhengig av hvilken ende av estimatet som legges til grunn, er tallet svært høyt, og representerer om lag ti prosent av befolkningen. Det var om lag en dobling i antallet misbrukere i årene mellom 2005 og 2015. Hele én av tre afghanske husstander er påvirket av narkotikamisbruk (Ministry of Counter Narcotic 2015, s. 56, 58).

Hvilke rusmidler benyttes?

Afghanistan er verdens største produsent av opium og heroin. Om lag 80 prosent av den illegale opiumen på verdensmarkedet stammer fra Afghanistan. Opium er det vanligste rusmiddelet i landet, og bruken har økt de siste årene. Opium er lett tilgjengelig og billig (FN-kilde, møte 2019; Ministry of Counter Narcotics 2015, s. 61). De fleste misbrukerne røyker stoffet, men det er også relativt vanlig å blande opium i svart te (UNODC 2014, s. 31).

Bruk av cannabis har lange tradisjoner i Afghanistan og landet er en av verdens største produsenter av hasj (SGI Global 2015, s. 51). Hasjen som produseres i Afghanistan er sterkere enn i andre deler av verden og går under betegnelsen «Afghan Black». I dag anslås det at om lag en million afghanere bruker hasj (Ali, Foschini & Bjelica 2019). De fleste røyker hasj, men det forekommer også at den inntas ved at den blandes i maten (UNODC 2014, s. 44).

De siste årene har bruken av amfetamin økt dramatisk (FN-kilde, e-post 2019). Bruken startet i den vestlige regionen, i Herat-området, antagelig som følge av påvirkning fra Iran, men har så spredd seg til hele landet. Stoffet er billig å produsere, og fremstilles lokalt i Afghanistan. Planten ephedra vokser vilt i deler av landet, den inneholder efedrin som er kjemisk beslektet med amfetamin. Mens

det tidligere var nødvendig å importere substanser til produksjonsprosessen, har afghanerne nå begynt å bruke planten som vokser i ørkenområder. Det smugles amfetamin fra Afghanistan. Mindre kvantum går til Iran og Pakistan, men hovedsakelig smugles stoffet ut av regionen (FN-kilde, møte 2019).

Hvem er den afghanske rusmisbrukeren?

Afghanske rusbrukere er ikke en ensartet gruppe, og omfatter personer med ulik sosial, økonomisk og etnisk bakgrunn (lokal journalist, møte 2019).

Rusmisbruk forekommer i hele landet, men er mer utbredt på landsbygda enn i byene – uavhengig av om fokus er absolutte tall eller andel av befolkningen. I enkelte landsbyer bruker opp mot 80 prosent av innbyggerne narkotika. Mens i overkant av fem prosent av befolkningen i byene er misbrukere, er tilsvarende tall for landsbygda 13 prosent (Ministry of Counter Narcotics 2015, s. 59). Likevel er det miljøer i de store byene, blant annet i de vestlige delene av hovedstaden Kabul, hvor tunge rusmisbrukere er svært synlige. Bruken av opium er størst i aldersgruppen 25-44 år (SGI Global 2015, s. 44).

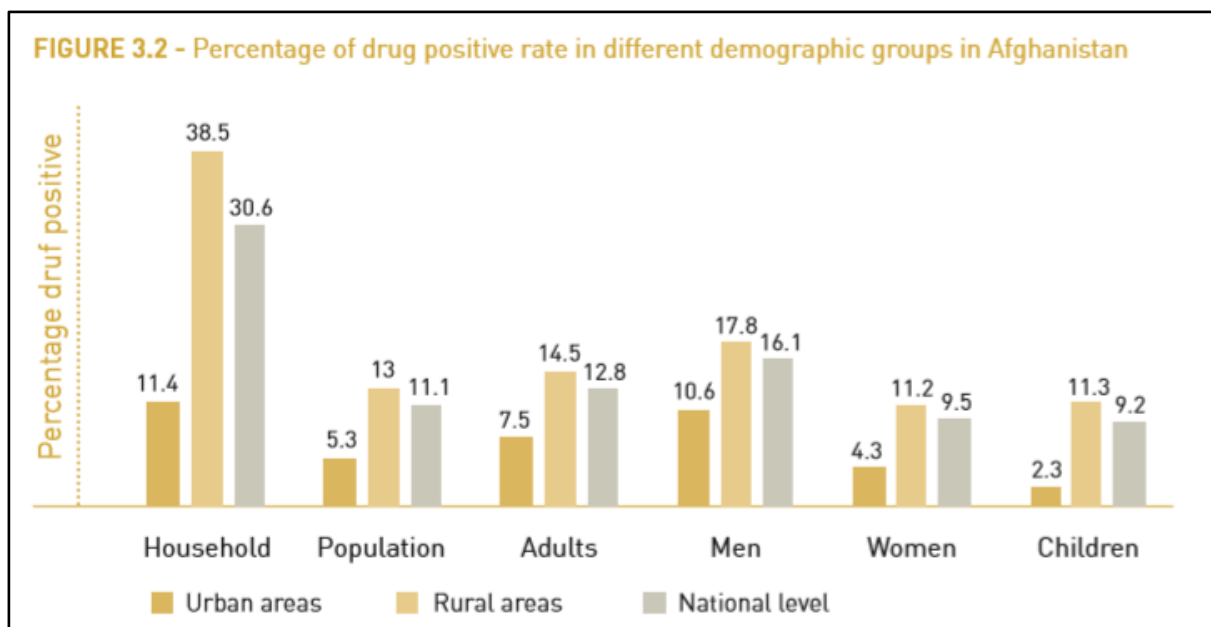
Det fremgår av en kvalitativ studie av opiumbrukere i Kabul at misbruket i gjennomsnitt startet ved 20 års alder, men spennet er stort og varierer mellom 14 og 32 år. To av tre i studien var analfabeter. Studien styrket hypotesen om at det er sammenheng mellom analfabetisme og lav utdanning hos foreldrene og rusmisbruk hos barna (Haidari 2015, s. 99, 100).

Det er lange tradisjoner for bruk av hasj i Afghanistan. Profilen på de som røyker hasj er sammensatt; mens opium i stor grad misbrukes av fattigfolk på landsbygda, er hasj mer utbredt blant et ungt og velutdannet segment av befolkningen i byene. Samtidig har hasjbrukere et rykte for å være late og tiltaksløse (Ali, Foschini & Bjelica 2019). Amfetamin er et relativt nytt rusmiddel i Afghanistan, og det foreligger lite informasjon om profilen på de som bruker stoffet.

Et stort antall returnerte, både fra nærområdene og Europa, har et rusproblem. Selv om det ikke foreligger vitenskapelige studier som belyser dette, mente en FN-kilde (møte 2019) at sammenlignet med den afghanske befolkningen, er det en klar overrepresentasjon av rusmisbrukere blant returnerte både fra nærområdene og fra Europa. Mens lokale misbrukere i all hovedsak røyker stoffet, er det mer vanlig at returnerte injiserer. Ved sprøytedeling løper de risiko for spredning av smittsomme sykdommer som HIV og hepatitt.

Narkotikabruk blant kvinner og barn

Selv om majoriteten som bruker rusmidler er menn, er det også et betydelig antall kvinner og barn blant rusmisbrukerne. Etter 2005 har det vært en femdobling i antallet kvinnelige misbrukere. Ifølge Afghanistan National Drug Use Survey (ANDUS) bruker mellom 690 000 og 850 000 kvinner narkotika.

Kilde: ANDUS som gjengitt i Ministry of Counter Narcotics 2015, s. 59.

Bruk av rusmidler er mye mer vanlig blant kvinner på landsbygda enn i byene. Andelen kvinner som bruker narkotika er 4,3 prosent i byene, mens på landsbygda er andelen 11,2 prosent. Det er samme mønster for barn; 2,3 prosent av barna i byene bruker narkotika, mens tilsvarende tall for landsbygda er 11,3 prosent. I enkelte landsbyer i Ghor-provinsen testet 94 prosent av kvinnene og 95 prosent av barna positivt på opium (SGI Global 2015, s. 44).

Afghanistan er et sterkt kjønnssegregert samfunn og det gjenspeiles også blant rusmisbrukerne. Stigmaet knyttet til bruk av rusmidler er større for kvinner enn menn (Ali, Foschini & Bjelica 2019). Misbrukerne som er synlig i gatebildet er i all hovedsak menn. Kvinner bruker som regel rusmidlene i hjemmet, og de får tilgang til stoffet gjennom ektefelle eller andre mannlige familiemedlemmer. I motsetning til menn, som helst røyker opium, foretrekker et flertall av kvinnene å innta stoffet oralt (UNODC 2014, s. 30).

Befolkningen på landsbygda har begrenset tilgang til legemidler. I tillegg er farmasøytiske produkter kostbare og befolkningens tillit til legemidler kan være begrenset. Opium brukes som medisin, enten det dreier seg om forkjølelse eller smerter. Opium demper sultfølelse for den som har for lite mat, og demper følelsen av kulde på kalde vinterdager (FN-kilde, møte 2019). Stoffene er svært vanedannende, og dermed blir kvinner og barn raskt avhengig.

Ifølge analytikere fra AAN, bruker kvinner og barn i liten grad cannabis (Ali, Foschini & Bjelica 2019).

Pris

Ifølge UNODCs rapport (2014, s. 32, 33, 39) varierer prisen for opium fra sted til sted, og den avhenger av kvaliteten. Dette er et marked der tilbud og etterspørsel avgjør prisen; er opiumshøsten særlig god, presses prisen ned. De siste par årene har opiumshøsten vært særlig god. Høsten 2019 anslo en FN-kilde (møte 2019) at en kilo opium koster omlag 50-60 USD. I hele landet er tilgjengeligheten av opium høy og prisen lav.

Særlig på landsbygda er opium billig. Hvis stoffet selges direkte fra bonde til konsument, kan prisen være svært lav (FN-kilde, møte 2019). Men også i byene er opium billig. Den lave prisen blir av forskere pekt på som en faktor som bidrar til økt bruk (Haidari 2015, s. 102).

Normalt inntas opium to ganger i løpet av et døgn, en gjennomsnittlig dose er om lag et gram. Kvinner bruker mindre doser enn menn. I gjennomsnitt bruker menn nesten tre gram opium i løpet av et døgn, mens det gjennomsnittlige forbruket for kvinner er 0,9 gram. Informantene opplyste at de brukte om lag 130 afghani (tilsvarende 2,3 USD) på opium daglig (UNODC 2014, s. 33).

I 2014 var prisen for ett gram opium rundt 60 afghani (tilsvarende 1,15 USD). Heroin var betydelig dyrere og kostet i gjennomsnitt 321 afghani (5,7 USD) pr gram. I sør er prisen lavere i og med at det er her en stor andel av opiumsvalmuene dyrkes og foredlingen foregår (UNODC 2014, s. 39).

Det er om lag samme prisnivå for opium og cannabis (FN-kilde, møte 2019). Informantene i en kvalitativ studie i 2014 brukte i gjennomsnitt 86 afghani (tilsvarende 1,5 USD) daglig på hasj (UNODC 2014, s. 45).

Hvordan finansieres rusmisbruket?

I Europa er narkotika kostbart, derfor følger kriminalitet og prostitusjon i kjølvannet av rusmisbruk. Ifølge en FN-kilde (møte 2019) øker kriminaliteten i Afghanistan, men det dreier seg i stor grad om organisert kriminalitet. Det foreligger, ifølge kilden, ikke informasjon som underbygger at rusmisbrukere er involvert i vinningskriminalitet, ran eller annen form for kriminalitet. Tunge rusmisbrukere er svært marginaliserte og kun de færreste har tilknytning til arbeidsmarkedet. Spørsmålet er derfor hvordan de klarer å finansiere misbruket?

En FN-kilde (møte 2019) pekte på tigging som en forklaring – og det er et stort antall tiggere på gaten i eksempelvis Kabul. En annen grunn som ble pekt på er

familienettverkene, som også fungerer for rusmisbrukere. Det skal mye til før en storfamilie kutter båndene til en av sine egne, og kilden mente at det er sannsynlig at rusmisbrukere mottar økonomisk støtte fra familien.

Bildet er ikke entydig, og det er ulike syn på dette. Nyhetsmedier viser til at narkomane i byene, særlig de mest marginaliserte, begår lovbrudd som tyveri og innbrudd for å finansiere rusmisbruket. Det hevdes å være korrelasjon mellom stor tilstedeværelse av rusmisbrukere og høy kriminalitet i et område (Akbari 2019; Foschini 2020b).

Analytiker Fabrizio Foschini i Afghanistan Analysts Network (AAN) peker på at mange afghanere har blitt misbrukere mens de oppholdt seg i utlandet, og det gjelder i særdeleshet de som har vært i Iran. Enkelte av disse kan ty til småkriminalitet for å finansiere misbruket når de kommer hjem (Foschini 2020a).

En lokal journalist (møte 2019) kjente til tilfeller hvor hele eller deler av familien er rusmisbrukere. Journalisten hadde sett familier som solgte hus og eiendeler for å finansiere misbruket. I enkelte ekstreme tilfeller kan familiens barn eller kvinner bli tvunget til prostitusjon eller utsettes for seksuelle overgrep. Det har, ifølge journalisten, blant annet forekommet i Herat-provinsen.

Behandlingsmuligheter

Sett hen til det svært høye antallet rusmisbrukere, og hvilket samfunnsproblem dette representerer, er likevel behandlingstilbudet svært begrenset. Det gjelder både heldøgnsinstitusjoner, polikliniske tilbud og medikamentell behandling (FN-kilde, e-post 2019).

Det finnes til sammen 107 behandlingssinstitusjoner (drug treatment centres – DTC) med samlet sett 4050 sengeplasser. Institusjonene finnes i alle landets 34 provinser. Av de 107 behandlingssinstitusjonene er 345 sengeplasser fordelt på ni institusjoner forbeholdt behandling av kvinner og barn. Disse er lokalisert i fem provinser; Kabul, Herat, Balkh, Nangarhar og Badakshan (FN-kilde, e-post 2019).

Behandlingssinstitusjonene drives av nasjonale og internasjonale NGOer, eller av myndighetene. Det internasjonale samfunnet er tungt inne på finansieringssiden (Ministry of Counter Narcotics 2015, s. 78). Behandlingen skal være gratis for brukerne, og det er få eller ingen private institusjoner som tar betalt for behandlingen (FN-kilde, møte 2019).

I Kabul er en tidligere amerikansk militærbase, Camp Phoenix, nær Jalalabad Road omgjort til et behandlingssenter med 700 senger. Senteret, som nå går under betegnelsen Camp Hope, er finansiert av midler fra Ministry of Public Health. Det internasjonale samfunnet har beskyldt senteret for drive tvangsbehandling, og

hevder at politiet bruker senteret for å rense gatebildet. Det er ingen internasjonale observatører til stede på senteret, og det er lite etterrettelig informasjon om hvordan senteret drives (FN-kilde, møte 2019).

Det foreligger begrenset informasjon om behandlingsresultater og andelen som eventuelt blir rusfrie i etterkant av behandlingen. Internasjonale aktører bruker flere tiltalls millioner USD på behandlingsprosjekter, men uten at effekten av behandlingen evalueres (SIGAR 2019, s. 15). Ifølge en FN-kilde (møte 2019) har de mindre institusjonene som har mellom ti og femten senger, og som er integrert i lokalsamfunnet, best resultater.

Selv om antallet antagelig er lite, er det noe tilgang til helsepersonell. Det internasjonale samfunnet har gjennom Colombo Plan Treatment bidratt med opplæring av sosialarbeidere, psykologer og leger (FN-kilde, møte 2019). Fra januar 2018 til november 2019 fikk 985 personer opplæring av UN Office on Drugs and Crime (UNODC). I tillegg til fagpersonell, trenes også familiemedlemmer og ungdommer (FN-kilde, e-post 2019).

Får rusmisbrukere støtte fra familie og nettverk?

Sterke familieband bidrar til at familienettverkene strekker seg svært langt for å hjelpe sårbare familiemedlemmer, også de mest forkomne rusmisbrukerne. Det finnes ikke systematisk innsamlet eller vitenskapelig materiale om dette, men det er et faktum at blodsband er av avgjørende betydning i det afghanske samfunnet, og forpliktelsen innad i storfamilien om å hjelpe og støtte hverandre er stor (Landinfo 2017). Det er ingen grunn til å tro at rusmisbrukere skal være unntatt fra dette hovedmønsteret. Ifølge en lokal journalist (møte 2019) vil familiemedlemmer normalt gjøre alt som står i deres makt for å hjelpe rusmisbrukeren. Dette bekreftes av en lokal advokat (møte 2019). Advokaten mente at særlig misbrukerens ektefelle strekker seg langt i å hjelpe den hun er gift med. Familier velger ulik tilnærming – noen har fokus på omsorg og støtte, mens andre iverksetter strenge kontrolltiltak, som eksempelvis å låse misbrukeren inne.

Torsdager er besøksdag på Camp Hope, og det er alltid lange køer av familiemedlemmer som ønsker å besøke sine kjære. Ofte tar familiemedlemmer initiativ til å få rusmisbrukeren inn i et behandlingsopplegg (FN-kilde, møte 2019). Før de tar et slikt skritt, er sannsynligheten stor for at slektningene har forsøkt å løse situasjonen innad i familien, i tråd med afghansk tradisjon og kultur.

Det følger utvilsomt store omkostninger ved å ha en rusmisbruker i familien, særlig dersom misbruket er kjent i lokalmiljøet. I tillegg til at det er skamfullt, viser en utvalgsundersøkelse at rusmisbruk fører til økt vold innad i familien. Det er en klar sammenheng mellom rusmisbruk, vold i hjemmet, arbeidsledighet og fattigdom (UNODC 2014).

Familiens ressursituasjon er av betydning. Familier med ressurser har større muligheter til å holde misbruket skjult for lokalmiljøet, og dermed også unngå skammen (lokal advokat, møte 2019). Velstående familier har i tillegg større handlingsrom til å bistå et familiemedlem. En lokal journalist (møte 2019) fortalte en historie som illustrerer nettopp dette: Sønnen til en rik og mektig familie ble narkoman under et opphold i London. Familien brukte mye penger på å få sønnen hjem fra London og tilbake «under their control». Det gikk etter hvert bra med sønnen.

Det går imidlertid en grense, også for afghanske familier. Ut fra Landinfos kjennskap til det afghanske samfunnet, er det å støte ut et familiemedlem en siste utvei, og det skal antagelig svært mye til før en slik beslutning fattes. Familiens overhode har en avgjørende stemme i en slik beslutning.

Rusmisbrukere og ekteskap

For afghanere er ekteskap en naturlig del av livssyklusen, og den eneste aksepterte rammen for seksualliv og reproduksjon. De aller fleste afghanere inngår ekteskap. Blant kvinner og menn over 40 år er mindre enn én prosent ugift (CSO 2018, s. 22). Det innebærer at også de aller fleste rusmisbrukerne er gift. Det kan være at misbruket ikke var kjent eller ikke hadde startet da familiene inngikk ekteskapsavtalen og ekteskapet ble inngått. I andre tilfeller kan det dreie seg om nært slektskap mellom partene, noe som bidrar til sterkt sosialt press om å gjennomføre ekteskapsinngåelse. Det kan også være ubalanse mellom partene hva gjelder makt eller økonomi.

Skilsmisse er svært uvanlig i Afghanistan. Ifølge en levekårsundersøkelse fra 2016-17 hadde 0,1 prosent av kvinnene og 0,03 prosent av mennene sivilstatus som skilt eller separert (CSO 2018, s. 31). Dette betyr at de fleste rusmisbrukere forblir gift på tross av misbruket. I de tilfellene hvor ekteskap oppløses, kan rusmisbruk være en utløsende årsak til skilsmissen. En lokal journalist (oktober 2019) anslo at rusmisbruk var utløsende årsak for om lag 80 prosent av skilsmissene i Afghanistan. I slike tilfeller kan det være at storfamilien aksepterer skilsmisse som en løsning, og kvinnens biologiske familie velger å støtte henne (lokal advokat, møte 2019).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Akbari, M. Z. (2019, 3. desember). The cause and consequences of women addiction in Afghanistan. *Daily Outlook Afghanistan*. Tilgjengelig fra http://www.outlookafghanistan.net/topics.php?post_id=25449 [lastet ned 16. februar 2020]
- Ali, O., Foschini, F. & Bjelica, J. (2019, 10. januar). *The myth of "Afghan Black" (2): The cultural history of hashish consumption in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/the-myth-of-afghan-black-2-the-cultural-history-of-hashish-consumption-in-afghanistan/> [lastet ned 11. februar 2020]
- Bjelica, J. (2019, 1. august). *Local drug markets normalized, more mass treatment for addicts, a ministry dissolved: a look at recent drug trends*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/local-drug-markets-normalised-more-mass-treatment-for-addicts-a-ministry-dissolved-a-look-at-recent-drug-trends/> [lastet ned 16. januar 2020]
- CSO, dvs. Central Statistics Organization (2018). *Afghanistan Living Conditions Survey 2016-17*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra http://cso.gov.af/Content/files/ALCS/ALCS%202016-17%20Analysis%20report%20%20Full%20report23%20_09%202018-ilovepdf-compressed.pdf [lastet ned 12. februar 2020]
- Foschini, F. (2020a, 11. februar). *Kabul's expanding crime scene (Part 1): The roots of today's underworld*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/kabuls-expanding-crime-scene-part-1-the-roots-of-todays-underworld/> [lastet ned 11. februar 2020]
- Foschini, F. (2020b, 21. februar). *Kabul's expanding crime scene (Part 2): Criminal activities and the police response*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/kabuls-expanding-crime-scene-part-2-criminal-activities-and-the-police-response/> [lastet ned 24. februar 2020]

- Gutcher, L. (2011, 12. juli). Ahmed Wali Karzai, who was killed at home by a security guard, has been accused of being a key figure in illegal opium trade. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/12/hamid-karzai-brother-assassinated-afghanistan> [lastet ned 16. januar 2020]
- Haidary, A. S. (2015). Socioeconomic factors associated with opioid drug use among the youth in Kabul, Afghanistan. *Ritsumeikan Journal of Asia Pacific Studies*, 34, 93–105. Tilgjengelig fra http://www.apu.ac.jp/rcaps/uploads/fckeditor/publications/journal/RJAPS34_9_Haidary.pdf [lastet ned 24. februar 2020]
- Landinfo (2017, 19. september). *Nettverk*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Afghanistan-Nettverk-19092017.pdf> [lastet ned 11. februar 2020]
- Ministry of Counter Narcotics (2015, 9. desember). *Afghanistan Drug Report*. Kabul: Islamic Republic of Afghanistan. Tilgjengelig fra https://www.unodc.org/documents/afghanistan/UNODC-DRUG-REPORT15-ONLINE-270116_1.pdf [lastet ned 10. februar 2020]
- SGI Global (2015). Afghanistan National Drug use survey. Tilgjengelig fra <https://drive.google.com/file/d/14E-X9-tSFU9YT8cEdbPwLHPKxjYvf288/view> [lastet ned 13. februar 2020]
- SIGAR, dvs. Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (2019, juli). *Drug Treatment in Afghanistan: The overall impact and sustainability of more than \$50 Million in Department of State us unknown*. Washington D.C.: SIGAR. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Afghanistan-Sikkerhetssituasjonen-i-den-sørøstlige-regionen-27112017.pdf> [lastet ned 24. februar 2020]
- SNL, dvs. Store norske leksikon. *Opium* (sist endret 2. januar 2020). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/opium> [lastet ned 16. februar 2020]
- SNL. *Cannabis* (sist endret 25. november 2019). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/cannabis> [lastet ned 16. februar 2020]
- TI, dvs. Transparency International (2020). *Corruption Perception Index 2019*. Berlin: TI. Tilgjengelig fra <https://www.transparency.org/cpi2019> [lastet ned 16. januar 2020]
- UNODC, dvs. United Nations Office on Drugs and Crime (2014, april). *Impact of drug use and their families in Afghanistan*. Kabul: UNODC. Tilgjengelig fra https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Impacts_Study_2014_web.pdf [lastet ned 12. februar 2020]
- UNODC & Islamic Republic of Afghanistan (2019, juli). *Afghanistan opium survey 2018*. Kabul: UNODC. Tilgjengelig fra https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_opium_survey_2018_socioeconomic_report.pdf [lastet ned 16. januar 2020]

Muntlige kilder

- Lokal journalist, møte i Kabul 27. oktober 2019.
- FN-kilde, møte i Kabul 31. oktober 2019.
- FN-kilde, e-post 5. november 2019.

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.